

Rhestr wirio diogelwch Cyd- Undebol ar gyfer ysgolion

Coronavirus: cyngor ynglŷn ag agor
yn ddiogel

Argyfwng Coronafeirws
Rhestr wirio Gweithle

Cyhoeddwyd y cyngor hwn gan yr undebau ar y cyd (GMB, NEU Cymru, UNSAIN ac UNITE) i'w ddefnyddio mewn ysgolion a lleoliadau eraill am dymor cyntaf blwyddyn academaidd 2021-22 o leiaf.

Rydym wedi diweddarau'r rhestr wirio hon i gynorthwyo arweinwyr i roi mesurau priodol ar waith a fydd yn cadw myfyrwyr a staff yn fwy diogel. Mae Fframwaith Llywodraeth Cymru yn caniatáu i arweinwyr fabwysiadu mesurau diogelwch cymesur ychwanegol lle maent yn dymuno gwneud hynny. Mae'r rhestr wirio hon yn nodi ystod o fesurau yr ydym yn annog lleoliadau i'w mabwysiadu fel arfer sefydlog, yn amodol ar adolygiad hanner tymor.

Mae Llywodraeth Cymru wedi dewis cael gwared ar y mwyafrif o ofynion ar gyfer mesurau diogelwch mewn ysgolion a lleoliadau eraill, penderfyniad a allai arwain at gynnydd mewn achosion a aflonyddwch Covid. Fodd bynnag, mae Fframwaith ar waith, i liniaru gynyddu, os bydd y lefel risg yn cynyddu'n genedlaethol neu'n lleol.

Rydym yn cydnabod bod y sefyllfa o ran Covid-19 wedi newid, ar draws y gwasanaeth addysg ac yn y gymuned ehangach, oherwydd gweithrediad y rhaglen frechu.

Fodd bynnag, mae cyfraddau haint Covid-19 yn y gymuned ehangach yn uwch na'r adeg hon y llynedd, ac nid yw'r brechlyn wedi'i gynnig i lawer o ddisgyblion eto. Credwn, felly, fod mesurau diogelwch effeithiol yn parhau i fod yn bwysig, er mwyn lleihau i ba raddau y mae'r firws yn cael ei ledaenu mewn ysgolion a cholegau ac o fewn y gymuned ehangach, ac i leihau i ba raddau y mae staff a myfyrwyr yn absennol oherwydd Covid neu dioddef ei effeithiau gwael, gan gynnwys rhai Covid Hir.

Er ein bod yn cydnabod Fframwaith Llywodraeth Cymru, rydym yn pryderu bod y "graddfeydd risg" ar gyfer lefelau'r firws a osodwyd gan Lywodraeth Cymru yn parhau i fod yn aneglur. Felly, gofynnwn i

arweinwyr weithredu'r mesurau cymesur a nodir yn ein rhestr wirio fel cam ataliol i leihau'r siawns o achosion. Rydym wedi diweddarau'r rhestr wirio hon i gynorthwyo arweinwyr i roi mesurau priodol ar waith a fydd yn cadw myfyrwyr a staff yn ddiogel. Mae Fframwaith Penderfyniadau Rheoli Heintiau Covid 19 Lleol Llywodraeth Cymru ar gyfer ysgolion o Hydref 2021 yn caniatáu i arweinwyr fabwysiadu mesurau diogelwch cymesur ychwanegol lle maent yn dymuno gwneud hynny. Mae'r rhestr wirio hon yn nodi ystod o fesurau yr ydym yn annog lleoliadau i'w mabwysiadu fel arfer sefydlog, yn amodol ar adolygiad hanner tymor.

DEFNYDDIO'R CYNGOR HWN

Nod y cyngor ar y cyd hwn yw helpu cynrychiolwyr undebau i ddeall cyngor cyfredol Llywodraeth Cymru (i'w gael [yma](#)) a sicrhau bod asesiadau risg a mesurau diogelwch priodol ar waith sy'n gwneud y gweithle mor ddiogel â phosibl.

Mae hefyd yn anelu at helpu arweinwyr gyda'u cyfrifoldebau anodd, trwy ddarparu cyngor cynhwysfawr a'u cefnogi i sicrhau hyder trwy ymgynghori a chyfathrebu llawn.

Mae wedi'i anelu'n benodol at ysgolion, ond gellir a dylid defnyddio ei egwyddorion mewn lleoliadau eraill.

Dylai cynrychiolwyr gweithle undeb a chynrychiolwyr iechyd a diogelwch geisio cyfarfodydd rheolaidd â'u rheolwyr yn y gweithle er mwyn adolygu materion diogelwch, gan gynnwys materion diogelwch Covid-19. Os oes gan aelodau bryderon ynghylch mesurau diogelwch arfaethedig neu feysydd na chawsant sylw, yna bydd cefnogaeth ar gael gan eu hundeb.

ASESIADAU RISG

Mae cyngor Llywodraeth Cymru yn parhau i bwysleisio pwysigrwydd asesiadau risg sy'n cael eu hadolygu a'u diweddarau'n rheolaidd.

Mae'r undebau ar y cyd yn argymhell bod arweinwyr yn ystyried y canlynol wrth ystyried ac adolygu asesiadau risg:

- Dylai'r broses asesu risg fod wedi ystyried yr holl feysydd a nodwyd yng nghyngor Llywodraeth Cymru ac mewn cyngor undeb ar y cyd (gweler isod), gwerthuso'r risg o niwed yn llawn, gan gynnwys mynychder lleol, a nodi'r mesurau i'w cymhwyso ym mhob ardal.
- Dylid cynnal ac adolygu asesiadau risg mewn ymgynghoriad â chynrychiolwyr undebau / cynrychiolwyr iechyd a diogelwch a staff.
- Dylid adolygu mesurau diogelwch cytunedig pryd bynnag y bydd canllawiau cenedlaethol neu leol yn newid, cyfraddau lleol yn cynyddu, neu amrywiadau newydd yn dod yn gyffredin.
- Dylid cyfleu gweithdrefnau diwygiedig yn glir i staff, myfyrwyr, rhieni / gofalconwyr, staff contractwyr, ymwelwyr a gweithwyr sy'n ymweld.
- Dylid ystyried sefyllfa'r staff mwyaf agored i niwed yn ddigonol trwy asesiadau risg unigol.

Cwestiwn i gynrychiolwyr ac aelodau:

- A ydych chi a'ch cydweithwyr yn fodlon â'r broses asesu risg, neu a ydych chi'n teimlo bod y sefyllfa'n anniogel oherwydd bylchau neu wallau yn y broses a'r mesurau a fabwysiadwyd?

MESURAU PELLHAU CYMDEITHASOL A DIOGELWCH

Mae mesurau diogelwch mewn perthynas â Covid-19 wedi mynd i'r afael ag ystod o ffactorau rhyng-gysylltiedig - yn enwedig cymysgu a phellhau staff a myfyrwyr a mesurau i leihau'r risg o drosglwyddo fel gorchuddion wyneb, awyru ac ati.

Mae Llywodraeth Cymru wedi dileu'r argymhelliad i fyfyrwyr bellhau'n gymdeithasol neu aros mewn swigod. Dim ond pan fydd cylchrediad y firws yn 'uchel' y cynghorir gorchuddion wyneb ar gyfer myfyrwyr, staff ac ymwelwyr mewn ystafelloedd dosbarth neu ardaloedd cymunedol. Mae mesurau eraill fel gwell awyru a chynnal a chadw cyfundrefnau glanhau a hylendid yn parhau i gael eu hargymell fel rhan hanfodol o systemau i gyfyngu ar drosglwyddo mewn lleoliadau addysgol.

Fodd bynnag, mae Llywodraeth Cymru wedi bod yn glir y gall lleoliadau ddewis defnyddio mesurau diogelwch y credant sy'n angenrheidiol yn dibynnu ar eu risg a'u hamgylchiadau lleol. Mae pob lleoliad a phob ystafell ddosbarth yn wahanol. Rydym yn cynghori aelodau i ystyried y materion canlynol ac yna penderfynu gyda'n gilydd a yw trefniadau gweithio yn foddhaol. Os na, ceisiwch godi'r materion hyn gyda rheolwyr trwy'r sianeli a ddylai fod ar waith eisoes, ac os oes angen, ceisiwch ein cefnogaeth.

PELLHAU CYMDEITHASOL

- Dylai mesurau pellhau cymdeithasol sy'n cyfyngu ar ryngweithio ac yn lleihau'r risg o drosglwyddo firws heb darfu ar weithgareddau cyffredin barhau i gael eu cynnal cyn belled ag y bo modd.
- Dylid atgoffa myfyrwyr a staff yn rheolaidd bod cynnal pellter cymdeithasol yn lleihau'r risg o drosglwyddo.

- Dylid cynnal trefniadau fel systemau unffordd sy'n lleihau maint y cyswllt a'r cymysgu wrth gylchredeg o amgylch yr adeilad.
- Dylid osgoi cynullïadau mawr fel gwasanaethau ysgol gyfan neu grwpiau blwyddyn gyfan lle bynnag y bo modd er mwyn lleihau'r risg o drosglwyddo.
- Dylid osgoi cyfarfodydd staff wyneb yn wyneb a nosweithiau rhieni cyn belled ag y bo modd. Dylid eu cadw ar-lein lle bynnag y bo modd a dylent gael pellter cymdeithasol priodol wedi'i gynnal lle nad oes dewis arall iddynt gael eu dal yn bersonol.
- Dylid defnyddio amserïadau anghyfnewidiol ar gyfer egwylliau cinio, egwylliau eraill ac amseroedd cychwyn a gorffen cymaint â phosibl. Gall y mesurau hyn fod â budd ehangach y tu hwnt i ddim ond helpu i leihau risg trosglwyddo.
- Dylai trefniadau ar gyfer myfyrwyr a rhieni sy'n ciwio wrth gyrraedd, rhieni sy'n aros i gasglu myfyrwyr, staff sy'n goruchwylio myfyrwyr wrth gyrraedd neu adael, derbyn ymwelwyr ac ati, barhau i gynnal pellter priodol.
- Dylai trefniadau ar gyfer trafndiaeth, gan gynnwys wrth deithio, byrddio a glanio barhau i fod yn destun adolygiad rheolaidd gyda chadw masgiau a phellter cymdeithasol yn cael ei gadw. Mae gwisgo masgiau yn orfodol ar drafndiaeth gyhoeddus a chludiant ysgol yng Nghymru, ar gyfer blwyddyn 7 ac uwch.
- Lle bu achosion cadarnhaol mewn grwpiau unigol, dylid ystyried trefniadau ar gyfer cyfyngu ar ryngweithiad y myfyrwyr a'r staff sy'n ymwneud â myfyrwyr a staff eraill.
- Yn unol â fframwaith Llywodraeth Cymru, dylid ystyried trefniadau ar gyfer cynnal pellter cymdeithasol mewn ystafelloedd dosbarth ac mewn mannau eraill bob amser mewn perthynas â'r holl staff, yn enwedig y rhai sy'n glinigol hynod fregus neu fel arall mewn risg sylweddol uwch.

GORCHUDDION WYNEB A PPE

- Dylid caniatáu i staff a myfyrwyr wisgo gorchuddion wyneb ym mhob rhan o'r adeilad gan gynnwys ystafelloedd dosbarth os ydyn nhw'n dymuno eu gwisgo.
- Dylid darparu offer amddiffynnol personol (PPE), gan gynnwys masgiau gradd FFP2 neu FFP3 os yw'n briodol, ar gyfer staff sy'n gweinyddu cymorth cyntaf, gofal meddygol neu weithgareddau gofal personol lle na ellir cynnal pellter cymdeithasol, ee mewn rhai ysgolion a meithrinfeydd arbennig.
- Dylid darparu PPE priodol ar gyfer staff arlwy, glanhau ac ystadau.
- Dylid ystyried PPE priodol hefyd mewn perthynas â staff sy'n glinigol hynod fregus neu fel arall mewn risg sylweddol uwch ac sy'n gweithio yn y gweithle, fel rhan o'u hasesiad risg.
- Dylai lleoliadau eilaidd annog staff a myfyrwyr i wisgo gorchuddion wyneb o amgylch yr adeilad (gan gynnwys mewn ystafelloedd dosbarth), ac ystyried ar frys yr achos dros barhau i fynnu eu gwisgo, yn enwedig mewn ardaloedd sydd â chyfraddau achos uchel. Mewn lefelau risg 'uchel' ac 'uchel iawn', mae Llywodraeth Cymru eisoes yn argymhell hyn.

AWYRU A GLANHAU

- Dylid blaenoriaethu trefniadau awyru ar gyfer tymor yr hydref ac adolygu'r trefniadau presennol i wella awyru a sicrhau'r awyru mwyaf posibl o'r holl ofodau.
- Dylai monitorau CO2 fod ar gael i alluogi monitro rheolaidd.
- Dylid cyflwyno mesurau ac offer ychwanegol i gynorthwyo a gwella awyru lle bo angen. Dylid gosod hidlwyr HEPA ar ystafelloedd ag awyru gwael na ellir eu gwella mewn ffyrdd eraill (gweler ein [canllaw cyd undebol ar awyru](#))

- Dylid cymryd unrhyw ardaloedd y nodwyd bod ganddynt lefelau awyru anniogel rhag cael eu defnyddio hyd nes y bydd gwelliannau.
- Dylid cynnal gwell systemau hylendid a glanhau ledled yr adeilad, gan gynnwys trefniadau ar gyfer golchi dwylo'n well, ar gyfer cyflogi staff glanhau ychwanegol, ac ar gyfer taliad ychwanegol i staff glanhau ac ystadau am lwyth gwaith ychwanegol neu oriau a weithir.
- Dylai fod yn ofynnol i gontractwyr gydymffurfio â'r rhestr wirio hon a sicrhau tâl llawn am yr holl absenoldebau sy'n gysylltiedig â chofiant.

Cwestiwn i gynrychiolwyr ac aelodau:

A ydych chi a'ch cydweithwyr yn fodlon â'r trefniadau ar gyfer diogelwch mewn ystafelloedd dosbarth unigol ac o amgylch yr ysgol / coleg?

AMDDIFFYN STAFF SYDD MEWN MWY O BERYGL

O ystyried lefel barhaus y cyfraddau achos, rhaid i sefyllfa staff sydd mewn mwy o berygl o gael canlyniadau niweidiol pe baent yn contractio Covid-19 barhau i gael eu hystyried yn briodol a chymryd mesurau priodol. Mae hyn yn berthnasol yn benodol i'r staff hynny y nodwyd eu bod yn glinigol hynod fregus (CEV) neu'n methu â chael eu brechu am resymau meddygol ac i fenywod beichiog yn nhrydydd tymor eu bechiogrwydd. Fodd bynnag, rhaid cydnabod y bydd pawb sydd mewn mwy o berygl, hyd yn oed os ydynt wedi'u brechu'n llawn, yn parhau i bryderu nad oes unrhyw frechlyn yn cynnig amddiffyniad 100 y cant rhag dal y firws.

Cyngor yr undebau ar y cyd felly yw:

- Dylid cynnal asesiadau risg unigol - a'u hadolygu lle cawsant eu cynnal o'r blaen - ar gyfer staff a ddiffiniwyd fel cleifion sy'n hynod fregus yn glinigol (CEV) neu'n methu â chael eu brechu am resymau meddygol ac ar gyfer menywod beichiog yn nhrydydd tymor eu beichiogrwydd.
- Dylid ystyried mesurau lliniaru risg ychwanegol priodol sy'n benodol i'r unigolyn, gan gynnwys gweithredu pellter cymdeithasol ychwanegol, PPE ychwanegol fel masgiau gradd FFP2 neu FFP3, a lleoliadau gweithio mwy diogel ac wedi'u hawyru'n well yn y gweithle.
- Dylai staff CEV gael eu cefnogi i weithio gartref gan eu cyflogwr pan fyddant yn gofyn am wneud hynny yn dilyn cyngor meddygol neu asesiad risg unigol.
- Dylid caniatáu i ferched beichiog yn eu trydydd tymor hefyd weithio gartref - os nad yw hyn yn bosibl, yna dylid cefnogi ataliad meddygol ar gyflog llawn.
- Dylid cynnig asesiadau risg unigol hefyd i staff eraill a ddiffiniwyd yn flaenorol fel rhai sy'n agored i niwed yn glinigol neu sydd â nodweddion a allai eu rhoi mewn risg sylweddol uwch, megis oedran, ethnigrwydd, rhyw ac anabledd, ac i unrhyw staff sy'n poeni am aelodau'r cartref a allai fod yn risg sylweddol uwch. Dylai asesiadau o'r fath ystyried yr un math o fesurau diogelwch ychwanegol ag uchod.
- Dylid darparu PPE priodol ar gyfer unrhyw staff yn y gweithle sydd â risg sylweddol uwch.

Gweler ein [cyngor undebau ar a cyd](#) llawn ar gyfer grwpiau meddygol agored i niwed a risg uwch.

Cwestiwn i gynrychiolwyr ac aelodau:

A yw cydweithwyr sydd mewn mwy o berygl - yn enwedig cydweithwyr sy'n CEV, yn methu â chael eu brechu neu yn nhrydydd trimis y beichiogrwydd - yn fodlon â'u trefniadau gweithio?

PROFI, OLRHAIN, AC YNYSU

Bwriad gweithdrefnau Prawf, Olrhain, ac Amddiffyn y GIG (TTP) yw sicrhau y bydd pob myfyriwr sy'n profi'n bositif yn hunan-ynysu o'r ysgol / coleg am y cyfnod angenrheidiol. Fe wnaeth Llywodraeth Cymru gael gwared ar yr angen i ysgolion a cholegau oruchwylio olrhain cyswllt, ond bydd TTP yn dal i weithio gyda'r ysgol a'r rhai sy'n profi'n bositif i nodi cysylltiadau.

Os cewch eich nodi fel cyswllt agos â rhywun sydd wedi profi'n bositif am Covid-19, bydd TTP yn cysylltu ac yn cynnig profion PCR ar Ddiwrnod 2 a Diwrnod 8.

- Dylai pob arweinydd gydymffurfio â phroses y GIG, gyda'r holl staff yn cael eu hannog i ddefnyddio ap GIG Covid-19 yn yr ysgol, gan gynnwys mewn ystafelloedd dosbarth, a hunan-ynysu (os nad yw wedi'i frechu'n llawn) pan fydd yr ap yn ei hysbysu neu'n cysylltu â TTP.
- Mae Llywodraeth Cymru yn argymhell bod pawb sy'n gweithio mewn ysgolion, a phob person ifanc dros 12 oed, yn sefyll dau brawf llif ochrol (LFTs) cyn dechrau'r tymor ysgol. Dosbarthir eich LFTs i chi [yma](#).
- Dylid disgwyl i'r holl staff a myfyrwyr sydd â symptomau Covid-19 hunan-ynysu, yn unol â chyngor Llywodraeth Cymru, am y cyfnod angenrheidiol.
- Dylai trefniadau diogelwch cynhwysfawr fod ar waith ar gyfer goruchwylio myfyrwyr sy'n datblygu symptomau Covid-19 cyn iddynt fynd adref.

- Mae arweiniad Llywodraeth Cymru yn cynnig LFTs ddwywaith yr wythnos i'r holl staff a myfyrwyr uwchradd.
- Dylid annog rhieni a gofalwyr i helpu i sicrhau bod myfyrwyr uwchradd yn profi gyda LFTs ddwywaith yr wythnos, neu'n ddyddiol pan fydd rhywun yn y dosbarth wedi profi'n bositif, a bod pob myfyriwr yn ceisio prawf PCR pan fydd aelod o'r cartref neu gyswllt agos arall wedi profi'n bositif, yn unol â chanllawiau Llywodraeth Cymru.
- Dylid annog rhieni i roi gwybod i'r lleoliad ymlaen llaw a yw eu plentyn yn bwriadu mynychu pan fydd aelod o'r cartref wedi profi'n bositif.
- Dylai'r holl staff, gan gynnwys staff allanol fel staff arlwyo a glanhau, dderbyn tâl llawn yn ôl yr angen i hunan-ynysu, heb gael unrhyw effaith ar eu cofnod absenoldeb salwch.

Rydym yn annog arweinwyr i barhau i hysbysu staff, rhieni a myfyrwyr am unrhyw achosion cadarnhaol, heb nodi unrhyw unigolion yn uniongyrchol neu'n anuniongyrchol. Mae hyn yn bwysig fel bod pob gweithiwr, myfyriwr a'i deulu yn ymwybodol o'r risgiau lleol ac yn gwybod beth sydd angen iddynt ei wneud.

Cwestiwn i gynrychiolwyr ac aelodau:

A yw'r prosesau ar gyfer hysbysu'r lleoliad am achosion cadarnhaol yn foddhaol?

OSGOI LLWYTH GWAITH GORMODOL

Mae pandemig Covid-19 wedi cynyddu llwyth gwaith yn aruthrol i lawer o staff. Erbyn hyn, dylai arweinwyr fod wedi cymryd camau i sicrhau bod trefniadau gweithio diwygiedig yn lleihau llwyth gwaith

ychwanegol a bod mesurau eraill yn cael eu cymryd i leihau amser gweithio cyffredinol.

- Dylid parhau i gynnal adolygiadau rheolaidd sy'n ceisio cyfyngu a lleihau llwyth gwaith staff.
- Dylid cymryd camau i gael gwared ar weithgareddau gweithio diangen yn gyfan gwbl ac arwain eraill mewn ffordd sy'n osgoi'r angen i staff fod yn y gweithle neu aros yn bresennol yn ddiangen.
- Dylid cadw cyn lleied â phosibl o alwadau i weithio y tu allan i gyfrifoldebau arferol
- Dylid cynnal amser CPA ac amser digyswllt arall ar gyfer staff dosbarth.
- Dylid rhoi trefniadau ar waith i gefnogi lles staff, megis cymorth cwnsela unigol.

Cwestiwn i gynrychiolwyr ac aelodau:

A yw arweinwyr wedi cymryd camau boddhaol i fynd i'r afael â lles a lleihau'r llwyth gwaith?

COVID HIR

Yng Nghymru, rydym wedi cytuno gyda'r WLGA brotocol ar Covid Hir. Mae hyn yn golygu na fydd unrhyw un sydd wedi cael diagnosis meddygol fel bod â Covid Hir, yn destun gweithdrefnau disgyblu absenoldeb salwch 'cyffredin'. Cytunwyd ar hyn gyda'r holl awdurdodau lleol yng Nghymru. Cysylltwch â'ch Ysgrifennydd Ardal lleol os bydd angen unrhyw gefnogaeth arnoch gyda hyn.

Mae gweithredu cosbol o dan reoli absenoldeb neu weithdrefnau eraill yn afresymol, o gofio y gallai staff fod wedi contractio Covid-19

yn y gwaith. Ni ddylid defnyddio gweithdrefnau o'r fath i staff sydd wedi'u diagnosio â Covid Hir neu'n aros am ddiagnosis o'r fath. Ni ddylid cyfrif absenoldeb yn erbyn hawliau tâl salwch chwaith, o gofio y gallai Covid-19 fod wedi'i gontractio yn y gwaith.

Dylid cofnodi absenoldebau staff sy'n gysylltiedig â Covid Hir ar wahân ac ni ddylid eu cyfrif tuag at bwyntiau sbarduno mewn unrhyw weithdrefnau rheoli absenoldeb.

Cwestiwn i gynrychiolwyr ac aelodau:

A yw arweinwyr yn dilyn y trefniadau uchod ar Long Covid?